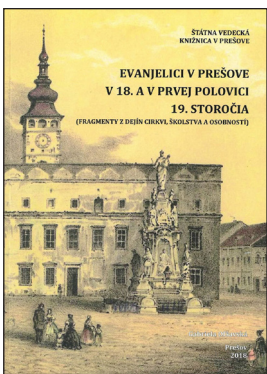

OLŠAVSKÁ, Gabriela. *Evanjelici v Prešove v 18. a v prvej polovici 19. storočia (Fragmenty z dejín cirkvi, školstva a osobností).* Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2018. 98 s. ISBN 978-80-89614-62-2.

Vedeckú monografiu autorky Gabriely Olšovskej s názvom *Evanjelici v Prešove v 18. a v prvej polovici 19. storočia (Fragmenty z dejín cirkvi, školstva a osobností)* vydala Štátna vedecká knižnica (ŠVK) v Prešove v rámci edície Historické fondy v roku 2018. Autorka približuje život prešovských evanjelikov v 18. a na začiatku 19. storočia z pohľadu dejín Evanjelickej cirkvi a. v., cirkevnej správy, majetkových pomerov, cirkevných objektov a budov, života veriacich vo farnosti, personálneho obsadenia a školstva.

Základom výskumu bolo štúdium primárnych archívnych prameňov, hlavne protokolov z kanonických vizitácií, predovšetkým toho z roku 1742, ktorý je najstarší nám známy zachovaný protokol z vizitácie v zboroch Evanjelickej cirkvi a. v. v Prešove. Druhý skúmaný protokol je z kanonickej vizitácie uskutočnenej v roku 1806. Táto vizitácia bola prvá po vydaní tolerančného patentu.

Monografia je rozdelená do štyroch kapitol. V prvej kapitole (s. 9-24) sa autorka venuje dejinám prešovských evanjelikov, evanjelickému zboru v spoločensko-politickom kontexte od jeho vzniku až do prvej polovice 18. storočia. Pozornosť sústredila na diplomaticko-obsahový rozbor vizitačných protokolov z rokov 1742 a 1806.

Najrozsiahlejšia druhá kapitola (s. 25-57) sa venuje evanjelickým cirkevným zborom a. v. oboch národností, teda nemeckému a slovenskému zboru. Približuje vývoj počtu veriacich v sledovanom období, venuje sa správe zborov, osobnostiam a finančným záležitostiam. Popisuje biografické údaje kňazov, tiež podáva prehľad ich homileticky zameraných prác zachovaných vo fonde historickej kolegiálnej knižnice a v historickom fonde ŠVK v Prešove. Okrem kňazov sa v tejto časti opisujú aj učitelia, ktorí pôsobili na rôznych pozíciách v rámci cirkevného zboru.

V tretej kapitole (s. 58-74) autorka približuje sakrálne a cirkevné objekty užívané evanjelikmi v Prešove, ku ktorým patria kostol, farské budovy a chudobinec. Nosná časť kapitoly je zameraná na popis inventára kostola, interiéru, cirkevných pomôcok, klenodíí, hudobných nástrojov, cirkevných kníh a epigrafických pamiatok. Autorka popisuje chudobinec, ktorý sa spomína vo vizitácii z roku 1806 a ktorému doteraz nebola v odbornej spisbe venovaná pozornosť, naznačuje jeho fungovanie a ekonomicko-organizačné zabezpečenie. V tejto časti je uverejnené aj financovanie cirkevných zborov, ich príjmy získané formou zbierok, milodarov a výročných ofier.

Posledná štvrtá kapitola patrí obsahovo evanjelickému školstvu (s. 75-86), poukazuje na organizáciu škôl, autorka v nej píše o odmeňovaní učiteľov, ich povinnostiach, vyučujúcich jednotlivých predmetov/tried a počtoch študentov. Zaoberá sa rozpočtom, alokáciou finančných prostriedkov, štipendiami, darmi a darcami. V tejto kapitole opisuje aj budovy patriace Evanjelickej cirkvi, a. v., hlavne kolégium. Podrobne ho popisuje, vrátane rozmiestnenia tried na poschodiach a bezprostredného okolia. Všíma si ďalšie budovy a majetky, ktoré boli využívané najmä na ubytovanie učiteľov a predstavenstva školy. Pozornosť je upriamená aj na školskú knižnicu a zbierkové fondy.

Monografiu považujeme za prínosnú, pretože vychádza hlavne z výskumu primárnych prameňov, spadajúcich do obdobia, ktorému nateraz nebola venovaná dostatočná pozornosť historikov. Je zameraná na odborný okruh čitateľov, poskytuje pomerne ucelený obraz o živote evanjelikov, o správe a fungovaní Evanjelickej cirkvi a. v. a jej zborov v 18. a na začiatku 19. storočia v Prešove. Textová časť monografie je doplnená početnými tabuľkami, poznámkovým aparátom, obrazovo-dokumentačnou časťou, zoznamom bibliografických odkazov, na konci je resumé v anglickom, nemeckom a maďarskom jazyku.

Šimon Kačmár